

Informationen och **stödet** du behöver, på det sätt du **föredrar**

JP Infonet är ett informations- och kunskapsföretag.
Med digitala lösningar och juridisk kompetens gör vi juridiken
tillgänglig för alla som berörs av den i sin yrkesroll.

Kommunens möjligheter att få
ersättning och råda över placeringen
av ensamkommande barn

Finn Kronsporre

Ensamkommande barn (EKB)

- 1 b § LMA, mottagande av barn under 18 år som vid ankomsten till Sverige är skilda från båda sina föräldrar eller någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe eller som efter ankomsten till Sverige står utan sådan ställföreträdare (ensamkommande barn)
- 3 § 2 st LMA ...För dessa barn ska MV...anvisa en kommun som ska ordna boendet. När MV anvisat en kommun ska det anses att barnet vistas i den kommunen i den mening som avses i 2 a kap 1 § SoL (tidigare "MV ska anvisa en kommun som har träffat överenskommelse med verket om mottagande av EKB, om det inte finns särskilda skäl att anvisa någon annan kommun")
- (2§ utvidgning av kommunens kompetens till att omfatta anordnandet av boende för EKB)
- HFD 2016 ref 31
- KR Sthlm 150416 mål 5810-14, ifrågasättande om det finns laglig grund för att kommunen med automatik ska inleda utredning enligt 11 kap 1 § SoL → Ja, det finns laglig grund

- (2 § 2 st LMA), 3 § 2 st LMA, 2 a kap 1 § SoL
- 6 kap 1 § SoL (familjehem, HVB-hem, stödboende) ← → 4 kap 1 § SoL
- 3 kap 2 § SoF (familjehem), 3 kap 1 § SoF (HVB), 3 kap 1 a § SoF (stödboende)
- 6 kap 6 § 3 st SoL, jourhem
- 1 kap 2 § SoL, barnets bästa
- 3 kap 5 § SoL, samförstånd
- 11 kap 10 § 2 st SoL, 4 kap 12-18 §§ SOSFS 2014:5
- SOSFS 2012:11, Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem, jourhem eller hem för vård eller boende
- 11 kap 1 och 2 §§ SoL
- 11 kap 3 § SoL, vårdplan, genomförandeplan

- Prop. 2005/06:46 (Mottagande av ensamkommande barn) s 41, *normaliseringsprincipen* → samma regler bör gälla alla barn som vistas i landet → innebär också att det ska finnas fullödlig utredning
- Tillfällig placering
- Långvarig tillfällig placering
- Stadigvarande placering
- Privatplacering
- RÅ 2000 ref 16
- Rena verkställighetsåtgärder
- Beslutets innehåll
- Skälig levnadsnivå

- HFD 2012 ref 11, HFD 2012 ref 59 → allmänna principer
- Omplacering från en kommun till en annan
- Omplacering från en boendeform till en annan
- Omplacering från en sorts boendeform till en likadan boendeform
- KR S-vall 170831 mål 1513-16 → den omständigheten att en kommun inte kan överklaga ett anvisningsbeslut leder också till slutsatsen att kommunen inte kan upphäva anvisningsbeslutet och skicka den som anvisats till kommunen tillbaka till MV:s boende. Detta gäller oavsett om kommunen anser sig ha ett bättre underlag för åldersbedömning än MV

Ålder

- JO 2013/14 s 361, JO 2015/16 s 361 → fram till dess att slutligt och överklagbart beslut fattas i asylärendet bör den ålder som sökanden uppgett vid ansökningstillfället godtas om det inte är alldeles uppenbart att uppgiften är felaktig
- Fr.o.m. 170501 :13 kap 17 § UtlL Om den som ansöker om UT som flykting enligt 4 kap 1 § eller som annan skyddsbehövande enligt 4 kap 2 eller 2 a § uppger att han eller hon är EKB ska MV, om det finns skäl att ifrågasätta att sökanden är under 18 år, så snart som möjligt göra en åldersbedömning och fatta ett tillfälligt beslut om sökandens ålder. Om det är uppenbart att sökanden är över 18 år krävs dock inte en sådan åldersbedömning eller sådant beslut. Beslutet gäller omedelbart

Över 18

- Om barnet blir myndigt innan ansökan om UT slutligt prövats ska barnet normalt inte längre bo kvar vid ett kommunalt ungdomsboende utan flytta till ett anläggningsboende för vuxna eller till eget boende. Den reglering som gäller vuxna asylsökande träder då i kraft; exempelvis har 18-åringar enligt 14 § LMA rätt till logi på en förläggning. Inget hindrar i och för sig att 18-åringen erbjuds boende på ett kommunalt hem för vård och boende (HVB-hem) eller i ett familjehem om han eller hon inte bedöms kunna klara sig själv. Kommunen kommer efter barnets 18-årsdag inte att ha rätt till ersättning enligt 7 § förordningen (2002:1118) om statlig ersättning för asylsökande (prop. 2005/06:46 s 50)

KR Gbg 170505 mål 73-17

- Av utredningen framgår att Mojtaba behöver ett boende samt att han har behov av vård och stöd i olika avseenden. KR bedömer emellertid att detta behov kan tillgodoses av MV och sjukvården och då har Mojtaba inte rätt till bistånd i form av fortsatt boende på HVB-hem

Domstolarna

- KR Gbg 160530 mål 5821-15, Reza, familjehemsplacering i annan kommun → HVB-boende i anvisningskommunen
- Nödvändigt med familjehemsplacering för att uppnå skälig levnadsnivå ? Nej
- KR Sundsvall 160816 mål 1744-16, Ali. HVB-boende på annan ort → familjehem på annan ort → HVB-boende i anvisningskommunen → KR: det normala är att EKB:s behov tillgodoses genom HVB i anvisningskommunen. FR: interimistiskt beslut
- KR Sundsvall 131120 mål 2000-13, hänsyn ska visserligen tas till den enskildes önskemål men denne har ingen ovillkorlig rätt att få insatsen utformat på visst sätt → prop. 1996/97:124 s 174, prop. 2000/01:80 s 91)
- KR Jönköping 160416 mål 1989-15, Morteza påkallar omplacering från ett familjehem till ett annat, dock ej preciserat (jfr HFD 2015 ref 36). KR: skälig levnadsnivå uppnås i nuvarande familjehem, ej heller till hans bästa att han bryter upp från ytterligare en familj när han tidigare varit med om uppbrott i hemlandet

(forts)

- KR Sthlm 170411 mål 243-17, Gholam. Jourhem på annan ort nov 2015
→ placering i HVB-boende i anvisningskommunen 161028. FR (nämndemannadom): ska bo kvar i jourhemmet. KR: Utredningen ger inte stöd för att Gholam endast kan tillförsäkras skälig levnadsnivå genom fortsatt placering i jourhem. I stället framgår att han trivs i HVB-hemmet, att han går i skolan och deltar i fritidsaktiviteter

- *KR Jönköping 170418 mål 2396-16, Amirali.*
- Placerades 150925 på HVB-hem.
- Kände sig otrygg där, ansökte 151001 om placering i familjehem
- Utredande socialsekreterare föreslog att han skulle beviljas familjehem, AU beslutade dock att avslå ansökan
- FR biföll överklagandet
- KR: utredningen genomfördes under Amiralis första månader i Sverige. SN har framfört att HVB-hemmet har personal väl lämpad att ge stöd och vägledning som EKB har behov av

Justitieombudsmannen (JO)

- JO 2015/16 s 399 SN kritiseras för beslut om omplacering av 16-åriga EKB utan att först höra barnen i ärendet. SN hade talat med barnens GM men ej med barnen själva, dvs ej inhämtat samtycke från dem (11 kap 10 § 2 st, 3 kap 5 § SoL)
- JO 2017-03-30 dnr 1985-2016, 2531-2016 Eftersom barnen inte fick möjlighet att föra fram sina åsikter i frågan hade SN inte underlag för att göra en bedömning av barnets bästa i det enskilda fallet. SN får kritik för att ha åsidosatt de grundläggande bestämmelserna i SoL om hur ärenden som rör barn som är placerade med stöd av SoL ska handläggas
- Bristande samtycke → LVU ?
- JO skiljer på omplacering inom ramen för samma boendeform och omplacering från en boendeform till en annan

JO 2017-03-30 5565-16

- När ett barn beviljats bistånd i form av vård eller boende i familjehem, HVB-hem eller stödboende är det enligt min mening naturligt att se det som en fråga om olika insatser och inte som enbart en fråga om att verkställa ett beslut om vård eller boende utanför det egna hemmet → KR Sthlm 151223 mål 7733-15 (ej 7735-15)
- Distinktionen mellan vad som är ett biståndsbeslut och verkställighet av ett sådant beslut påverkar inte SN:s skyldighet enligt 3 kap 5 § SoL men däremot skyldigheten att ompröva ett beslut. Omprövning av gynnande förvaltningsbeslut ska nämligen komma till uttryck i ett formellt beslut.
- Om det uppstår behov av att ändra vård- eller boendeformen för ett barn från en stadigvarande placering i familjehem till en institution eller tvärtom innebär detta att biståndsbeslutet ska omprövas. Var barnet ska erbjudas boende, dvs förenklat uttryckt adressen där barnet ska bo, framstår däremot till sin karaktär vara ett led i verkställigheten av biståndsbeslutet

Hur ser bevisbördan ut ?

KR Sundsvall 170410 mål 361-17, Ali

- KR: Eftersom Ali vid anvisningen i nov 2015 bedömdes för ung att placeras på det kommunala boendet beviljades han bistånd i form av placering i konsulentstött familjehem i en annan kommun. Redan under mars 2016 genomfördes en fördjupad utredning för att undersöka om Alis behov kunde tillgodoses i kommunens HVB-hem. Utredningen utmynnade i förslag om fortsatt bistånd i konsulentstött familjehem och omplacering längre fram 2016 före höstterminen.
- KR: I ett mål om vård och boende för EKB har domstolen inte att ta ställning till var barnet tillförsäkras de bästa levnadsvillkoren. Prövningen begränsas till om barnet tillförsäkras en skälig levnadsnivå genom beslutet om ändrat genomförande av den tidigare beviljade insatsen

JO 5565-2016

- När en SN anser att det finns anledning att flytta ett barn inom en och samma vård-eller boendeform är det närmast fråga om en ändring av genomförandet/verkställigheten av den beviljade insatsen. De allmänna principerna om förutsättningarna för att ändra ett gynnande förvaltningsbeslut är inte tillämpliga.
- SN:s handläggning av en fråga om ändring av ett barns boende bör vara densamma oavsett om förändringen innebär en omprövning av ett biståndsbeslut eller om det handlar om en ändrad verkställighet

JO 5565-16

- Eftersom insatser enligt SoL är frivilliga kan en enskild tacka nej till ett erbjudande om insats. Om barnet eller den gode mannen inte samtycker till SN:s förslag om en ny placering saknas alltså förutsättningar för en placering i det föreslagna boendet med stöd av SoL. Om det inte finns skäl att tillämpa LVU får placeringen därför upphöra. Det innebär att det ytterst är den gode mannen som ska se till att barnet får omvårdnad, trygghet och en god fostran. SN har dock ett fortsatt ansvar för att barnet får det skydd och stöd som han eller hon behöver. Detta gäller särskilt barn som riskerar att utvecklas ogynnsamt. I en sådan situation har SN ett långtgående ansvar att försöka motivera och erbjuda frivilliga insatser enligt SoL.

JO 5565-2016, placering i jourhem

- Jag har noterat att det råder en viss förvirring i fråga om begreppet jourhem vid några förvaltningar och i en del bolag som på kommunens uppdrag tillhandahåller boenden
- Tillfälliga placeringar i familjer som ännu inte utretts som jourhem eller som familjehem för ett visst barn
- Begreppsförvirring → jourplacering, placering i jourfamilj

JO 5565-2016, Privatplacering

- I normalfallet handlar det om att barnets föräldrar har en överenskommelse med en familj i Sverige om att barnet ska bo där. Förutsättning för att nämnden ska godkänna att barnet placeras privat är att barnet inte har något vårdbehov.
- För egen del kan jag inte se att det finns något hinder mot att en privatplacering bygger på en överenskommelse mellan barnet och familjen i Sverige, förutsatt att den gode mannen lämnar sitt samtycke till detta
- 6 kap 1 § 1 st, 2 st → utredning

JO 5565-16, Tillfälligt placerade barn som flyttas till ett boende till ett annat

- SN:s slutliga erbjudande om boende kan innebära att barnet behöver flytta från sin tillfälliga placering. Om SN:s förslag till boende tillgodoser barnets behov har barnet eller den gode mannen inte någon obegränsad frihet att välja vård-eller boendeform eller var placeringen närmare ska ske.

JO dnr 5565-2016, LVU

- Jag har fått intrycket att socialtjänsten i vissa fall ansett att nämnden kan besluta om ett omedelbart omhändertagande med stöd av 6 § LVU för att flytta ett barn från ett boende till ett annat boende. Detta är inte förenligt med gällande regelverk. LVU är en tvångslagstiftning som endast får tillgripas under särskilda omständigheter. Nämnden får givetvis inte fatta ett beslut om omedelbart omhändertagande enbart för att bryta ett barns motstånd mot en flytt eller för att kunna få polisens hjälp med handräckning för att flytta barnet
-
- LVU:s handgripliga omplaceringsverktyg, 43 § LVU → polismyndigheten ska lämna hjälp för att på begäran av SN eller någon ledamot eller tjänsteman som SN förordnat genomföra beslut om vård eller omhändertagande enligt LVU

JO 170330 dnr 7731-2016, omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU

- Avgörande för beslutet var att Z hamnade i en konflikt med boendepersonal där han använde fysiskt våld och att hans uppträdande utgjorde en fara för honom själv och andra. Grunden för SN:s beslut om omhändertagande var därmed i första hand att säkerställa att han och personal på boendet där han vistades inte for illa och sågs som en akut säkerhetsåtgärd

Tidsbegränsning?

Vid en av de besökta förvaltningarna uppmärksammade jag att det i placeringsbesluten angavs att besluten gällde för en viss tid även när det var fråga om stadigvarande placering.

Att bevilja insatsen att barnet ska placeras i ett hem genom SN är till sin karaktär ett beslut om fortlöpande bistånd. Oavsett att det är fråga om ett gynnande beslut finns därför inte något absolut förbud mot att beslutet omprövas. Dessutom följer det av 6 kap 8 § 1 st SoL att vården ska övervägas var sjätte månad. För egen del anser jag mot den bakgrunden att det är en märklig ordning att, utöver övervägandena, dessutom regelmässigt tidsbegränsa besluten.

Nytt ersättningsystem, bakgrund

- Dagens system för ersättning till kommunerna för mottagandet av ensamkommande barn och unga är inte ändamålsenligt utan har lett till ett svåröverskådligt regelverk som även är administrativt betungande. Ersättningen för mottagandet av ensamkommande barn och unga bör därför i större utsträckning än idag utgöras av schabloner
- Drivkrafterna för kommunerna att förlänga placeringsbesluten efter 18 års ålder är stora eftersom det leder till fortsatt statlig ersättning med 1900 kr per dygn för överenskomna platser eller ersättning för faktiska kostnader för placerade ensamkommande unga utöver överenskomna platser. Majoriteten av de asylsökande som fyller 18 år är därför även fortsättningsvis placerade fram till 21 års ålder.

- Förordningen (2017:193) om statlig ersättning för asylsökande mfl, nya asylersättningsförordningen
- Förordningen (2002:1118) om statlig ersättning för asylsökande mfl, asylersättningsförordningen, upphävd 170701

Läs förordningstexten noga, tänk på att förarbetsuttalandena är knapphändiga och att utgångspunkten är att kommunen ska få full kostnadstäckning.

Viktiga ersättningsposter

- 7 § ersättning för beredskap och kapacitet för mottagande av EKB som MV ska anvisa till kommunen enligt 3 § 2 st LMA, fast och rörlig del
- 8 § ersättning fr.o.m. datum för anvisningsbeslutet. Om UT avslås – ersättning fram till dess att rätten till bistånd enligt LMA upphört, schablonersättning 1350 kr/barn/dygn förutsatt att boendet anordnas utanför MV:s anläggningsboende
- 9 § utöver schablonersättning enligt 8 § -- rätt till ersättning för faktiska kostnader för vård enligt LVU för barn under 18 år och motsvarande vård enligt SoL
- 10 § personer som fyllt 18 år – ersättning för faktiska kostnader/person/dygn för vård enligt LVU eller SoL med vårdbehov enligt 3 § LVU, om vården påbörjats före 18 års ålder
- 11 § ersättning för tillfälligt boende för ankomstkommunen fram till datum för anvisningsbeslutet, 3000 kr/barn/dygn
- 12 § schablonersättning för utredningskostnader, god man, resor och andra relaterade kostnader, 52000 kr/barn
- 13 § extraordinära kostnader

Tack!

Finn Kronsporre

Jurist och socialrättskonsult på JP Infonet

finn.kronsporre@jpinfo.net

JP Infonet AB
Tel: 08-462 65 60
www.jpinfo.net